

Bomenstichting Achterhoek

Dillenburg 112

7242 BE LOCHEM

bomenachterhoek@gmail.com

<http://bomenachterhoek.blogspot.com/>

<https://twitter.com/#!/@BomenAchterhoek>

Aan alle fractieleden
van de gemeente Oude IJsselstreek.

Lochem, 19 februari 2017

Betreft: Het kappen van 901 laanbomen

Geachte fractieleden,

Voor de derde maal werd onze Stichting onlangs uitgenodigd door de gemeente Oude IJsselstreek (OIJ) om te komen praten over "voortgang laanbeheer".

De vorige twee uitnodigingen waren uitgelopen op een groot debacle.

Een jaar geleden mochten wij, en belangengroep Kappen Nou, tijdens de Raadsrotonde onze argumenten tegen het 'dunnen' nog eens komen toelichten.

Echter had de wethouder daarbij al vanaf het begin de hakken in het zand, en wilde niet met ons om de tafel. We misten een open proactieve houding en oprechte betrokkenheid waardoor overleg niet mogelijk bleek.

Ondanks de vurige pleidooien van onze niet zo maar deskundigen waarin toen werd uiteengezet hoe schadelijk 'dunnen' is bij bomen van oudere leeftijd, bleef de wethouder volharden: "Nee, er wordt geen schade aangericht, want wij gaan Zorgvuldig Kappen!"..(?) De reden zou zijn het vitaliseren van lanen; een drogreden. Burgers worden misleid. Er werd eerder al aangegeven dat het vanaf het begin een kwestie was van kostenbesparing.

Daarna mochten de fracties nog reageren op onze argumenten van die avond. Nou, daar waren veel raadsleden goed op voorbereid, want men trok een van te voren al in elkaar gezet verhaal uit de binnenzak en las dat 'betrokken' voor. Som was wel: "De kap gaat door".. Hadden de raadsleden de aangeleverde rapporten überhaupt wel gelezen?

Kortom, een stuitende vertoning, die ons vertrouwen, en dat van velen (niet in de laatste plaats van de 1800 ondertekenaars van de petitie van Kappen Nou) in deze gemeente niet ten goede kwam.

Enige weken daarna, toch weer een uitnodiging; "De gemeente OIJ hecht aan een goede relatie met de Bomenstichting Achterhoek, en er valt wel te praten over te kappen aantallen".

Helaas bracht dat gesprek ook niets nieuws; afspraken werden niet nagekomen. Bovendien moest volgens de wethouder "ondertussen de kap gewoon doorgaan". En zo daalde het vertrouwen tot het nulpunt.

Maar...nieuwe burgemeester, nieuwe kansen?!

Dus voor de derde maal met drie bestuursleden en twee boomdeskundigen en met een heel klein sprankje hoop naar Oude IJsselstreek getogen. Want het kon toch niet zo zijn dat men ons voor de derde keer voor niets zou laten opdraven?

In elk geval werden wij deze keer wèl fatsoenlijk bejegend..

De nieuwe burgervader wierp zich op als bruggenbouwer en benadrukte de positiviteit van deze bijeenkomst.

De wethouder gaf zijn eufemistische visie op de voorgeschiedenis. Dit leidde opnieuw tot frustratie, want deze benadrukte nog weer eens het stelselmatig niet gehoord worden.

De ambtenaar Piet Kleingeld zat in een spagaat; moest zich in allerlei bochten wringen om het beleid uit te leggen.

En ook deze keer ging het nog steeds "absoluut niet om bezuiniging". (Ondanks het feit dat dit indertijd al in het adviesrapport van Engbers Bosbeheer d.d. 22 april 2015 stond aangegeven:

"Kostentechnisch: het verminderen van het aantal laanbomen leidt tot een verlaging van de jaarlijkse beheerskosten hetgeen een eis is i.h.k.v. de overeengekomen bezuinigingen". (Zie ook bijgaand rapport van C. ten Have).

Waarschijnlijk als 'gebaar' worden nu 2,5 lanen gespaard. Waarom deze lanen wèl en blijft het bij de overige lanen bij het oude, men heeft het ons niet duidelijk kunnen maken. Ook in de keuze van welke boom wel of niet, zit vrijwel geen enkele logica. De argumentatie om de Rabelinkstraat niet te dunnen: "Het is één rij bomen en die kunnen nog uitgroeien", aldus Piet Kleingeld.

Een vreemde logica. Er staan immers zoveel eenzijdige rijen bomen langs lanen die wèl 'gedund' worden, zoals o.a. langs de Seesinkvloed, een deel van de Kersendijk en de Wesselstraat. Bomen die bijna solitair staan worden zelfs nog 'gedund'. Dat bomen, dicht op elkaar staand, juist vitaal oud kunnen worden, bewijzen de bomen aan de Koninksweg.

Men wist niet hoeveel bomen, van de 901, er tot nu toe al zijn gekapt. En, het woord "duurzaam" viel natuurlijk ook nog even!

Nog eens een vlammend betoog van onze deskundigen: rijkelijk geïllustreerd en ondersteund met relevante situatie-foto's.

En met z'n allen nog maar eens beklemtoond:

Dunnen betekent schade aan de buurbomen, de symbiose wordt verstoord waardoor de conditie zal afnemen. Gevolg: met de uiteindelijk hierdoor veroorzaakte noodzakelijke kap van deze overige bomen jaagt O IJ zich juist op nog meer kosten in de toekomstenz. (Zie rapport C. ten Have).

Ook het feit dat wij benadrukten dat OIJ laanbomen beziet met bosbouw-ogen en dat dat o.i. hier zeker niet van toepassing is, vond geen bodem. (Zie rapport Antoon Kienhuis).

Laanbomen kunnen worden gedund tot de kronen elkaar raken; daarna moet je er niet meer aankomen, slechts uitsluitend nog regulier onderhoud plegen!

Onze vraag waarom deze gemeente toch zo vasthoudt aan dit beleid; werd beantwoord met:

"We hebben het altijd zo gedaan"...

Als dit al altijd werkelijk het beleid was geweest, dan zou deze situatie echter nooit zijn ontstaan! Geen enkele gemeente die wij kennen werkt op deze manier. Dit brengt immers onomkeerbare schade teweeg. Deze actie is opgezet door ambtenaren die de opdracht hebben om te bezuinigen. Deze ambtenaren zijn deskundigen op het gebied van bosbouw – niet op het gebied van (laan)bomenbeheer.

Bomenbeheer vraagt om een duidelijke, onderbouwde en in de gemeentelijke organisatie op schrift verankerde visie. (Zie rapport C. ten Have).

Uw gemeente wil graag Groen toerisme; dan dient er echter wel voor te worden gezorgd dat de ecologische waarde behouden blijft en dat het mooie karakteristieke buitengebied van OIJ wordt gewaarborgd. Waarom niet een gedeelte van de toeristenbelasting aanwenden voor bomenonderhoud?

De gemeente wil, in navolging van andere Achterhoekse gemeenten, ook een gratis boom uitdelen aan haar inwoners. Dit staat wel in zeer schril contrast met het huidige kappen van oude, vitale, beeldbepalende, en soms zelfs monumentale bomen. En hoe verhoudt zich dit tot het naarstig beoogde streven naar "duurzaamheid"?

Wanneer de raad nog eens de moeite zou willen nemen bijgaande rapporten te lezen en/of zich grondig te verdiepen in het huidige kapbeleid, zou er nog een mogelijkheid zijn om tot een gedegen, èn dus werkelijk duurzaam(!), bomenbeheer te komen. Een bomenbeleidsplan met een duidelijke visie dient hieraan ten grondslag te liggen.

Voor de derde (!) maal hebben we allemaal weer gepraat als Brugman, maar men kan blijkbaar helaas de flexibiliteit niet opbrengen het gebaar te maken van koerswijziging. Want "de Raad heeft natuurlijk gesproken" en men is bang voor een claim van aannemer Bullée. Die zou zich overigens onsterfelijk kunnen maken met wèl een groots gebaar; geen claim indienen..

Met vriendelijke groet,
Bomenstichting Achterhoek,

namens het bestuur,
Marjan Houpt, secretaris

Oude IJsselstreek: Kap laanbomen in buitengebied

Het kappen van de helft van de bomen in een aantal lanen in het buitengebied van de gemeente Oude IJsselstreek (GOIJ) behandel ik aan de hand van de volgende aspecten op het gebied van:

- 1. bos- en landschapbeheerstechniek;*
- 2. maatschappij;*
- 3. esthetiek.*

1. bos- en landschapbeheerstechnisch aspecten

Dit beheerstechnisch deel is ingedeeld in:

- 1.1.1. definitie van dunning en toepassing in bosbeheer*
- 1.1.2. de belangrijkste aspecten van laanbomenbeheer in de praktijk*
- 1.2. de kapmethode bij lanen toegepast in GOIJ*
- 1.3. de Beleids- en Beheersrapporten van GOIJ*
- 1.4. de gevolgen van de gemeentelijke capaciteit in GOIJ.*
- 1.5. de door de GOIJ aangevoerde voordelen van het kappen van laanbomen*

1.1.1. definitie van dunning en toepassing in bosbeheer

Een onderdeel van het beheer van bossen is de dunning. Dunning is een door mensen ontwikkelde methode om het rendement van bosbouw te verhogen. Doordat bomen groeien, zowel in lengte als in breedte, eisen ze steeds meer ruimte. In de Natuur krijgen de sterkste bomen de meeste ruimte doordat ze zwakkere bomen overheersen, die dan dood gaan. In een door mensen beheerd bos wordt kunstmatig ruimte gemaakt voor de sterkste bomen, lees: de bomen die het meeste op gaan brengen, door een dunning uit te voeren. Hierbij worden de blijvende bomen bevoordeeld door de bomen die de meeste hinder veroorzaken, weg te nemen. Dit gebeurt om de 5-10 jaar. Dit is mogelijk omdat bij aanplant van een bos er vele malen meer bomen aangeplant worden (tot wel 5000 st/ha) dan dat er uiteindelijk in de eindfase van een bos overblijven (80-150 bomen/ha).

Dunning van bos geeft de blijvende bomen meer ruimte en licht, zodat ze beter kunnen groeien; de kwaliteit van het hout (het product dat verkocht gaat worden) wordt hoger. Voor een dunning hoeft geen kapvergunning aangevraagd te worden, voor andere kapmethodes wel.

Bij een dunning wordt maximaal 20-25 % van bomenbestand (stamtal of kroonprojectie) weggenomen/gekapt. Dit wordt gedaan om de kans op omwaaien (windworp) zo klein mogelijk te houden. Als bomen voor een te groot deel vrij komen te staan, kan de wind er makkelijk vat op krijgen, waardoor de kans op windworp groter wordt.

Om misstanden in een bos, vooral bij dunningen en andere kapmethodes (bijvoorbeeld eindkap), te voorkomen is een Gedragscode ontwikkeld. Deze Gedragscode schrijft een beheersmethode voor die ecologisch en economisch verantwoord is. Het overgrote deel van de Nederlandse bouseigenaren, m.n. de Gemeentes met grote oppervlaktes bos, beheert (vrijwillig) het bos volgens deze Gedragscode. De vrijstelling voor het aanvragen van een kapvergunning bij dunning is ingesteld omdat er van uit gegaan wordt dat bosbeheerders hun bos zorgvuldig beheren.

Dunning van bos is primair geen beheersmaatregel om gezondheid/vitaliteit van bosbomen te verbeteren. Bomen in bosverband hebben GEEN dunning nodig om gezond/vitaal te worden, dat doen de bomen zelf d.m.v. natuurlijke concurrentie/selectie (vgl. natuurbos, waar niet gedund wordt)!

1.1.2. de belangrijkste aspecten van laanbomenbeheer in de praktijk

Lanen worden al honderden jaren aangelegd. Het is zelfs een tijd een statussymbool geweest voor landgoed- en bouseigenaren om (veel) lanen aan te leggen. Voorbeelden hiervan zijn dubbele rijen

beuken op landgoederen, beukenlanen in stervormen, eikenlanen langs doorgaande wegen, enz. Lanen kunnen hierdoor historische waarde hebben.

De aanleg gebeurt vrijwel altijd op dezelfde manier: bomen in de maat laanboom (meestal al 3 meter hoog of meer) worden geplant met een tussenruimte van meestal 8 meter. De bomen worden gedurende hun leven onderhouden door snoeien. Het gebeurt (vrijwel) nooit dat het aantal bomen in een laan verkleind wordt. Dat zou ook economisch een slechte keus zijn: de aanplantkosten worden op geen enkele manier terug verdiend door het kappen van de dan nog relatief jonge bomen. Dunning als beheersmethode bij laanbomen komt dan ook van oudsher (vrijwel) niet voor.

Vooraf oudere laanbomen langs wegen zijn geplant in tijden dat er nog weinig aandacht was voor de groeiplaats van de bomen. Onder groeiplaats wordt verstaan de ruimte die het wortelstelsel heeft om zich te ontwikkelen. In het algemeen hebben bomen een min of meer gelijke hoeveelheid kroon en wortelruimte, als de groeiplaatsruimte dit tenminste toelaat. Oudere laanbomen langs wegen zijn vaak geplant in de ruimtes langs de wegen, die nog (toevallig) beschikbaar was voor bomen, iets dat in die tijd gebruikelijk was. Bij laanbomen tussen de weg en bijvoorbeeld fietspaden of sloten was de groeiruimte beperkt.

Gevolg is dat bij de individuele laanbomen in oudere lanen de groeiplaats matig tot slecht is. Dit geldt ook voor de GOIJ, in het rapport laanbomenbeheersplan is dit geconcludeerd ¹.

1.2. de kapmethode van lanen toegepast in GOIJ

De Gemeente Oude IJsselstreek heeft het plan opgevat om het aantal bomen in lanen te verkleinen. Drijfveer achter deze kapmethode, door GOIJ dunning genoemd, is het reduceren van onderhoudskosten, vnl. bestaande uit snoeiwerk.

Bij deze kapmethode van lanen (“dunning”) wordt er om de andere boom eentje weggehaald, totaal in 2016: 900 bomen. Hierdoor daalt het aantal bomen in die lanen met 50%. Vooral bij oudere lanen, waarbij de bomen zich jarenlang aangepast hebben aan de bovengrondse, maar ook de (vaak beperkte) ondergrondse groeiruimte, heeft deze kapmethode (“dunning”) tot gevolg dat elke boom ineens volop ruimte krijgt, geen steun meer heeft van buur-bomen en stevigheid moet ontleen aan een bij een matige tot slechte groeiplaats behorende (te) kleine wortelkluit. De verankering door wortels schiet dan zwaar te kort.

Bij oude(re) bomen neemt het vermogen tot lengtegroei, zowel van stam als tak, geleidelijk af. De diktegroei, vooral van de stam en secundaire groei genoemd, neemt niet af, en kan zelfs toenemen. Dat betekent dat bij bomen, naarmate ze ouder worden, de eis tot meer groeiruimte afneemt. Maar dat betekent ook dat bomen naarmate ze ouder zijn meestal niet meer in staat zijn om grote vrijkomende ruimtes op te vullen.

In een door de GOIJ uitgegeven brochure worden de voordelen van dunning, zoals die gelden voor dunning van bos volgens het zorgvuldig beheersprincipe, aangehaald voor hun laanbomen-kapmethode: meer ruimte en betere groei². Ook wordt als gevolg vermeld een betere gezondheid en vitaliteit.

Bijkomstigheid om de door GOIJ toegepaste kapmethode “dunnen” te noemen is dat de GOIJ als laanbomenbeheerder, de gemeente zelf dus, geen kapvergunning hoeft aan te vragen. Gevolg hiervan is dat de gemeentelijke capaciteit op geen enkele manier gecontroleerd kan worden, aan regels is gebonden of dat een landschapsdeskundige een oordeel erover kan geven.

De kapmethode van GOIJ, “dunning”, heeft tot gevolg dat 50% van het stamtal in de lanen wordt gekapt en de blijvende laanbomen komen voor een groot deel vrij te staan. Gecombineerd met de vaak matige tot slechte groeiplaats kan dit bij zwaar weer (storm) desastreuze gevolgen hebben.

1.3. de Beleids- en Beheersrapporten van GOIJ

In groenbeleidsrapporten wordt in grote lijnen aangegeven hoe er in de toekomst om gegaan wordt met het landschap en het aanwezige groen. Het zijn plannen voor de middellange en lange termijn. De GOIJ heeft een groenbeleidsplan waarvan (recent nog) aangegeven is dat het beleid m.b.t. de lanen erin vermeld is.

In beheersrapporten wordt het beheer beschreven van groenobjecten. De GOIJ heeft een laanbomenbeheersplan laten opstellen, waarvan overigens de gemeente zelf zegt dat het niet geaccordeerd is. In dit laanbomenbeheersplan (2008) staat gedetailleerd beschreven hoe de toestand van het laanbomenbestand nu is en er worden (nuttige) adviezen gegeven over het beheer van de lanen. De groeiplaatsen van de laanbomen worden in dit plan als matig tot slecht gekwalificeerd. Dit kan verbeterd worden door aandacht te geven aan het verminderen van de kans op schade door verkeer, wateronttrekking, strooizout, grasmaaischade, inklinking van de bodem, enz. Deze groeiplaatsverbetering zal de gezondheid en vitaliteit ten goede komen. Wat niet in het laanbomenbeheersplan staat vermeld is dat de lanen “gedund” zouden moeten worden. Toch is er tot voor kort door de GOIJ aangegeven dat dit plan als “spoorboekje” gehanteerd wordt bij het beheer van lanen.

1.4. de gevolgen van de gemeentelijke kapactie in GOIJ

De voorgestelde kapactie (“dunning”) van laanbomen betekent dat het stamtal gereduceerd wordt met 50%, waardoor de blijvende laanbomen ineens veel meer ruimte krijgen en dus voor een groot deel vrij op de wind komen te staan. Gecombineerd met de als matig tot slecht gekwalificeerde groeiplaats betekent dit een grote kans op omwaaien bij de eerstvolgende storm (storm betekent windkracht 9 of hoger, iets dat in de Achterhoek al jaren niet meer is voorgekomen, ook niet met de recente zomerstorm (2015), die in de Achterhoek op enkele plaatsen een maximum windkracht 7 bereikte). Verder betekent dit om-en-om-kappen dat tot in lengte van dagen de structuur van de lanen gekenmerkt wordt door grote gaten. Vooral oudere laanbomen zijn niet meer in staat zulke grote gaten op te vullen. Bij beuken zal een dergelijke kapactie onherroepelijk leiden tot schorsbrand (door directe instraling van de zon om de stam) waardoor de boom zal sterven.

1.5 de door de GOIJ aangevoerde voordelen van het kappen van laanbomen

Leidraad voor de kapactie in lanen is de kostenbesparing op onderhoud. Immers, “een reductie van 50% van het aantal te onderhouden laanbomen leidt tot een minder hoge rekening”, moet de redenering van de GOIJ zijn. Hoeveel er bespaard gaat worden wordt niet duidelijk. Op zich al een merkwaardige situatie.

Maar er is een grote kans dat de reductie van kosten behoorlijk gaat tegenvallen. Het is namelijk een illusie te denken dat een gedunde laan leidt tot grote (lees: 50%) kostenbesparingen. Door de hoge vaste kosten bij laanbomenonderhoud (inzet snoeimaterieel, versnipperen of afvoer van snoeihout, verkeersmaatregelen enz.) is de te bereiken besparing beperkt.

Een ander punt waarbij de GOIJ zich rijker rekent is het idee dat door de kapactie ontstane ruimere groeiruimte van de blijvende bomen er minder door hout zal ontstaan. Niets is minder waar: dood hout in een boomkroon ontstaat in de kroon zelf, door natuurlijke concurrentie van de takken: de snelle groeiers zullen de mindere groeiers overheersen, waardoor deze afsterven. Zelfs in een vrijstaande boom zal dood hout ontstaan.

Conclusies:

1. de maatregel kappen van laanbomen (“dunning”) is boombeheerstechnisch volstrekt ongeschikt om toe te passen op laanbomen; het woord “dunnen” wordt op deze manier oneigenlijk gebruikt.
2. de kap van laanbomen levert maar een zeer beperkt financieel voordeel op.
3. het zal de laanbomen ten goede komen als de adviezen voor groeiplaatsverbetering uit het bomenbeheersplan opgevolgd worden.

2. maatschappelijk gerelateerde aspecten

Op dit moment is broeikasgas en klimaatverandering bijna dagelijks in het nieuws. Dit broeikasgas is vooral het CO₂, geproduceerd door de mens. Bomen nemen CO₂ op (en geven O₂, zuurstof, af).

Het wordt in onze maatschappij steeds belangrijker om klimaatneutraal te opereren (d.w.z. per saldo geen CO₂) te produceren) Met name een aantal gemeentes spannen zich in om dit CO₂-neutraal opereren te bereiken.

Een gemiddelde volwassen boom neemt 20-25 kg CO₂ /jaar op; een gemiddeld Nederlands gezin produceert 8 kg CO₂ /jaar ³. Dus elke volwassen boom maakt 3 gezinnen per jaar klimaat neutraal. Voor de geplande laanbomenverelling in GOIJ betekent dit dat 1800 gezinnen minder CO₂ -geneutraliseerd worden.

Een gemiddelde personenauto produceert gem. (o.a.) 150 gr CO₂ /km. Elke volwassen boom neutraliseert per jaar gem. 135 (nl. 20.000 / 150) autokilometers. Voor de geplande laanbomenverelling in GOIJ betekent dit 121.500 (nl. 900 * 135) autokilometers minder CO₂ -geneutraliseerd

Conclusie: GOIJ wil onnodig (zie punten hiervoor) 900 laanbomen kappen die nog jarenlang kunnen blijven staan, en continue 18.000 (900 * 20) kg CO₂/jaar opnemen. Alleen al uit maatschappelijk oogpunt is het onacceptabel om deze laanbomenkap uit te voeren.

3. esthetische aspecten

De Achterhoek is bekend om zijn kleinschalige karakter van het landschap: met als elementen: bosjes, overhoeken, singels en laanbomen. Coulissenlandschap heet het.

Laanbomen horen in gesloten rijen o.a. het landschap te sieren; veel eikenlanen hebben daarnaast een belangrijke historische waarde ¹. Deze kwaliteiten kunnen alleen in stand blijven als de lanen in ongeschonden staat blijven.

Conclusie: Door de voorgenomen kap van laanbomen worden deze kwaliteiten aangetast en het landschap zwaar ontsierd.

Verwijzingen:

¹ Bomenbeheersplan door M. Massop (Van Jaarsveld/Scherpenzeel, 2008)

² Memo gemeente over laanbomendunning (2016)

³ o.a. Milieudefensie

Woordenlijst:

Opstand = hoeveelheid bosbomen met bepaald gemeenschappelijk kenmerk;

Overhoek = klein terrein met bomen en/of struiken;

Singel = smalle stroom struiken en/of bomen;

CO₂ = Kooldioxide = broeikasgas

Dit pleidooi is geschreven op persoonlijke titel, met als doel een bijdrage te leveren om de kap van laanbomen in de gemeente Oude IJsselstreek zo snel mogelijk te stoppen, door:

Antoon Kienhuis

Docent Bos- en Landschapsbeheer en –exploitatie, Larenstein - Velp

April 2015

Rapport:

Voorgenomen dunning lanen (wegbeplanting)

in de gemeente Oude IJsselstreek

In opdracht van comité “Kappen Nou”

Door: Carel ten Have, boomverzorger

Bomenbeleid

Bomenbeheer vraagt om een duidelijke, onderbouwde en in de gemeentelijke organisatie op schrift verankerde visie. Bomen maken gedurende een lange periode deel uit van een steeds sneller veranderende maatschappij. Op zichzelf is het goed dat de inrichting van de openbare ruimte wordt aangepast aan de eisen en wensen van de moderne tijd. Echter, de lange levensduur van bomen vraagt om een aanpak die voor een langere periode kan worden vastgelegd. Anders zouden bomen nooit hun volwassen stadium kunnen bereiken.

Dit voorkomt dat individuele keuzes van beheerders gevolgen hebben voor de kwaliteit van het bomenbestand op lange termijn.

- Door het opstellen van beleid kunnen beheeringrepen worden uitgelegd, verdedigd, onderbouwd en gecommuniceerd.
- In beleid kan worden vastgelegd wat men op lange termijn wil bereiken en welke bomen en boomstructuren belangrijk worden geacht en waarom.

Laanbeheer

Lanen worden van oudsher aangeplant om lijnvormige elementen in het landschap te vormen of te accentueren. Lanen bestaan doorgaans uit een uniforme, gesloten boombeplanting met een ritmisch, gelijkvormig beeld. Om al vanaf het moment van aanplant dit beeld te realiseren werden bomen dicht op elkaar geplant (soms al met een plantverband van 2 meter) en werd na verloop van tijd gedund om de individuele bomen meer ruimte te geven totdat het gewenste beeld werd verkregen. Op landgoederen was soms al een plantverband en plantafstand gebruikelijk om deze uniformiteit te waarborgen.

Het dunnen van een laanbeplanting heeft dus altijd tot doel (gehad) om een bepaald eindbeeld te bereiken. Dat is dus een wezenlijk andere aanpak dan bosbouwkundig dunnen in een bosopstand, waarbij dunningen niet worden uitgevoerd om een bepaald eindbeeld te bereiken, maar uitsluitend om een zo hoog mogelijke houtoogst te realiseren.

Wanneer lanen een bepaalde leeftijd bereiken komen meerdere bomen in de aftakelingsfase. Dit is uiteraard afhankelijk van de boomsoort en de groeiplaats. Wanneer enkele bomen uitvallen is dit echter nog geen reden om de gehele structuur te kappen. Uiteindelijk is het handhaven van het laanbeeld namelijk het hoofddoel. Wanneer echter grote gaten in de structuur vallen is het verstandig om de laan gefaseerd of (nog beter) als geheel te vervangen. Dat hierbij ook gezonde bomen worden gekapt is op dat moment onvermijdelijk. Vanuit deze gedachte moet altijd voorop staan dat **het handhaven van een laanstructuur een groter belang dient dan het handhaven van individuele bomen.**

Wanneer bomen in een laanstructuur worden gedund totdat de eindafstand wordt bereikt (plantafstand 15 – 20 meter) wordt een zeker risico genomen. Wanneer hierna enkele bomen in een laan uitvallen ontstaan namelijk eerder gaten in de structuur. De overige bomen kunnen de gaten niet meer dichtgroeien en het beeld verandert op den duur.

Boomtechnische aspecten

Bomen zijn in staat om hun kroon (binnen bepaalde grenzen) aan te passen aan de beschikbare groeiruimte. Groeien twee bomen met hun kronen tegen elkaar dan stopt de groei aan deze zijde en zal de groei zich richten op de zijde waar wel ruimte is. In een laan betekent dit dat de kronen zich meer in de dwarsrichting zullen ontwikkelen. Dat bomen conditioneel slechter worden doordat kronen elkaar raken is in het algemeen gezegd **niet waar** en is dus geen belemmering voor de gezondheid van de boom. Een probleem ontstaat pas wanneer getracht wordt jonge bomen aan te planten binnen een volwassen laanstructuur. De boom zal dan vaak door lichtgebrek wegwijnen. Dit dient dus voorkomen te worden.

Takken passen zich door groei aan de plaatsgebonden omstandigheden aan. Worden takken meer door wind belast, dan zullen deze sterker worden, maar is dat niet het geval, dan zal de boom qua sterkte minder in deze takken investeren en zal zich meer richten op groei in andere delen van de boom. In lanen betekent dit dat bomen aan de kopse kanten van de structuur sterkere takken zullen ontwikkelen dan bomen middenin de laan. **Jonge bomen** zijn na dunning in staat om zich aan de nieuwe situatie aan te passen. In de volwassenfase zijn de kronen echter al grotendeels gevormd en kan plotseling vrijstellen (zeker op winderige locaties) leiden tot takbreuk, wat om boomveiligheidsredenen uiteraard ongewenst is.

Sommige bomen, zoals haagbeuken, beuken en esdoorns, hebben een dunne bast die wordt beschermd door beschaduwing door de boomkroon. Plotseling vrijstellen van een boom kan dan leiden tot zonnebrand en daarmee tot conditionele achteruitgang.

Kostenbesparing en bezuiniging

Het beheer van bomen verschilt per levensfase. De eerste 20 tot 40 jaar is het beheer er met name op gericht om een voldoende takvrije stamlengte en een stabiele boomkroon te realiseren. Dit is de meest kostenintensieve fase van het bomenbeheer. Na deze fase komt de onderhoudssnoei-fase. In deze fase richt snoei zich vrijwel alleen op het verwijderen van gescheurde, gebroken, foutstandige en dode takken. Deze fase is kostenextensief. Om bomenbeheer te laten “renderen” dient daarom alles in het werk te worden gesteld om de onderhoudssnoei-fase zo lang mogelijk te laten duren. De boom betaalt op deze wijze in feite zijn kosten optimaal uit.

Het kappen van bomen tussen het 40^e en 80^e levensjaar (uitgaande van duurzame soorten op een goede groeiplaats) betekent in feite het verwijderen van geïnvesteerd kapitaal dat zich nog niet heeft uitbetaald.

Deze “investeringsdenkwijze” is inmiddels in de bomenwereld algemeen geaccepteerd en vormt bijvoorbeeld de basis van boomtaxatie.

De kostenbesparing die bereikt wordt met het kappen van oudere bomen in lanen is, gezien het voorgaande, niet groot. De besparing is het grootst door dunning in een jonge- of halfwas laan, want begeleidingssnoei hoeft bij minder bomen te worden uitgevoerd. Wanneer echter in een oude, volwassen laanstructuur wordt gedund is de besparing aanmerkelijk minder. Het benodigde snoeionderhoud is in deze fase, zoals gezegd, namelijk kostenextensief en wordt vooral bepaald door de kroongrootte en niet zo zeer door het aantal stammen van de bomen. Dat het dunnen van laanstructuren een goede bezuinigingsmaatregel is kan dus niet 1 op 1 worden doorgevoerd, maar moet eerst worden afgewogen aan de hand van bovenstaande uitgangspunten.

Samenvattend:

- **Bomenbeheer vraagt om een duidelijke visie**
- **Het beheer van lanen vraagt een andere benadering dan bosbouwkundig dunnen**
- **Besparingen in bomenbeheer kunnen niet simpelweg worden gerelateerd aan het verminderen van het aantal bomen**
- **Het dunnen van lanen kan op korte en lange termijn ongewenste neveneffecten hebben.**